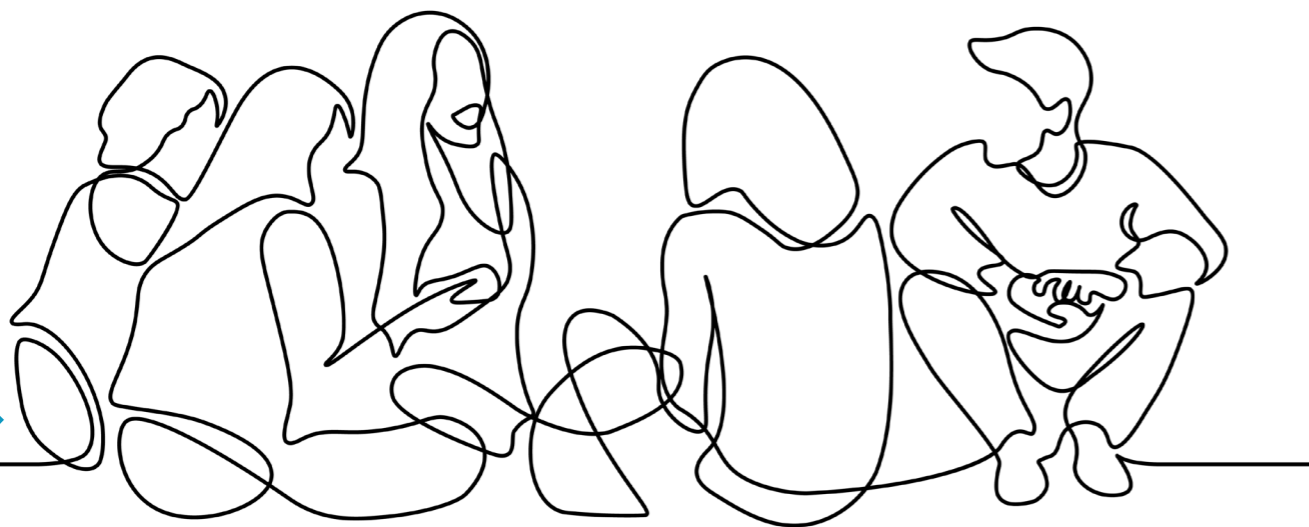

‘Het begrip schurende gesprekken heeft écht betekenis gekregen’

Sinds burgerschapsvorming als basisvaardigheid hoog op de agenda prijkt, doen scholen in het primair en voortgezet onderwijs massaal een beroep op het Expertisepunt Burgerschap, in hun streven docenten (extra) te laten professionaliseren. Topper op het workshoplijstje: het voeren van ‘schurende’ gesprekken. Vertegenwoordigers van vier scholen leggen uit waarom.

Tekst: Pieter Matthijssen

“Tijdens mijn lessen sla ik geregeld bruggetjes met burgerschapsthema’s”, vertelt **Berend Jan de Groot**, docent op het Morgen College, een vmbo-school in Harderwijk. “Dat komt door mijn takenpakket – ik geef onder meer geschiedenis, maatschappijleer en economie – maar ook omdat ik ervoor opensta. Soms gaat het er best stevig aan toe. Lang niet alle leerlingen denken genuanceerd over thema’s als homoseksualiteit of ‘Paarse Vrijdag’. Die zeggen: ‘daar houden we niet van, dus weg ermee’. Juist tijdens dit soort lastige gesprekken moet je de rust bewaren, als docent niet meteen in de tegenaanval gaan, maar juist vragen naar het waarom, en zoeken naar de achterliggende laag. Wat ik tijdens de workshop ‘Schurende gesprekken’

bevestigd heb gekregen, is dat de basis goed moet zijn. Je moet feeling hebben met je leerlingen. Samen met je klas een veilige omgeving maken waar iedereen mag zeggen wat-ie wil. Op zich deed ik dat al, maar het was fijn om van de ‘experts’ wat extra handvatten mee te krijgen en nieuwe inspiratie op te doen.”

Veilige dialoog

“Op onze school geven we burgerschap handen en voeten door het te koppelen aan specifieke competenties, zoals democratisch en maatschappelijk verantwoord handelen en het omgaan met verschillen en conflicten”, zegt **Wessel Smit**, docent en burgerschapscoördinator op het Amsterdamse Spinoza Lyceum. “Daarbij moet je altijd moeilijke, controversiële gesprekken met elkaar kunnen aangaan. Je moet de dialoog veilig kunnen voeren, zowel onderling met collega’s, als in de klas. Om onze docenten hierin te faciliteren, hebben we verschillende trainingen georganiseerd die allemaal raakten aan die dialoog: het begrenzen van wij/zij denken, het voeren van gesprekken over lastige thema’s, het ingrijpen in gesprekken, en de rol van vooroordelen en discriminatie. Reacties na afloop waren heel positief. Zo zei een collega dat ze had geleerd om het lastige gesprek of de moeilijke discussie altijd metéén aan te gaan als bijvoorbeeld een kwetsende opmerking of foute grap verkeerd uitpakt. Dat je je als docent bewust bent van het feit dat het moment waarop je een gesprek aangaat, bepalend is voor het slagen ervan, was ook voor mij een eyeopener. Bijkomend effect van de training is dat docenten zich onderling beter durven uit te spreken en te reflecteren op elkaars lessen:

precies wat nodig is om nog gericht met burgerschap in de klas aan de slag te gaan.”

Minder spannende omgeving

Ook in het primair onderwijs krijgt burgerschap een steeds prominentere plek op de schoolagenda, blijkt uit de woorden van **Annemarieke den Heijer**, teamleider op ‘t Reigerbos, openbare basisschool in Zevenhuizen. “Onbewust deden we al veel aan burgerschap, in de vorm van goede doelenacties, cultuurlessen en onze deelname aan jaarlijkse themaweek. Nu maken we het bewust zichtbaar. In onze schoolplanning, dus richting leerlingen en hun ouders. En voor onze docenten, als signaal dat ze er niet wéér iets extra’s op hun bordje bij krijgen. Om te zorgen voor een goede basis, hebben we ons team een gecombineerde training aangeboden over wat burgerschap is en het voeren van schurende gesprekken. In de klas werd al geregeld gepraat over actuele, soms controversiële thema’s. Docenten vonden het vaak lastig om deze gesprekken te voeren, zeker als ouders bij voorbaat dreigden hun kind thuis te laten. Wat ik persoonlijk heb opgestoken van de training is dat een goede groepsfeer zorgt voor een minder spannende omgeving waarin je elk gesprek kan voeren. Maak je vooraf afspraken met je leerlingen en doe je alles in kleine, overzichtelijke stapjes, dan kom je heel ver en leer je bovendien elkaar nog beter kennen.”

Spontaan de drempel over

“Afgelopen jaar hebben we als school extra veel aandacht besteed aan burgerschapsonderwijs.

We geloven namelijk dat docenten dit thema moeten uitdragen om zowel leerlingen als hun ouders hierin te kunnen meenemen”, aldus **Tim Matthijssen**, directeur van De Klimroos, in Roosendaal. “Belangrijk was dan ook om elkaar als collega’s beter te leren kennen, als team dichter tot elkaar te komen, zodat je elkaar eerder aanspreekt, sneller zegt wat je denkt. In de training ‘Professionalisering van docenten en het voeren van Schurende gesprekken’, hebben we onder meer geleerd wat belangrijke ingrediënten zijn voor een goed gesprek en hoe je eventuele kou bij voorbaat uit de lucht haalt. De kunst is om duidelijk te krijgen of je allebei hetzelfde bedoelt en om via helder taalgebruik onderling begrip te kweken. De laatste tijd kloppen collega’s vaker spontaan aan om een ‘schurend’ gesprek met me te voeren, als ze iets dwarszit. Eerder gebeurde dat veel minder. Door de training heeft het begrip ‘schurende gesprekken’ écht betekenis gekregen.”

Aanbieders van trainingen voor schurende gesprekken zijn gebundeld op de website www.schurendegesprekken.nl.

Nieuwe subsidies voor schurende gesprekken via het Expertisepunt Burgerschap zijn niet meer aan te vragen.

Berend Jan de Groot

Wessel Smit

Annemarieke den Heijer

Tim Matthijssen

